

Europski gospodarski i socijalni odbor

BIJELA KNJIGA O BUDUĆNOSTI EUROPE

Razmatranja i scenariji za EU27 do 2025.

Budućnost Europe tiče se svih nas

Zagreb, 29.05.2017

Rasprava s organiziranim civilnim društvom – izvješće

KLJUČNE PREPORUKE I ZAKLJUČCI

I SCENARIJI

Koji od pet scenarija izloženih u Bijeloj knjizi s vašeg stanovišta najbolje rješava unutarnje i vanjske izazove s kojima se suočava EU, i zašto?

Optimalni scenarij i njegova realnost

- Federalizacija Europske unije, a napose eurozone (najbliža scenariju 5), ili politička unija, pokazuje se kao nužno, jedino racionalno i dosljedno rješenje koje *jedinstveno tržište* može učiniti optimalno učinkovitim i jedinstvenim, *jedinstvenu valutu* održivom, *fiskalnu uniju* mogućom a *Europsku uniju* trajnom i stabilnom zajednicom država. Federalizacija Europe podrazumijeva prerogative državnosti uz primjenu načela supsidijarnosti.
- U vrijeme centrifugalnih tendencija u nacionalnim državama, sudionici su izrazili nadu da je ipak moguć međudržavni dogovor svih ili barem većine o tako epohalnom rješenju.
- U suprotnom, upozoravaju predstavnici akademske zajednice, udruga i sindikati, agonija europskih proturječja nastaviti će se do prve sljedeće veće krize koja može ozbiljno potkopati nefunkcionalnu europsku strukturu i koja kao takva teško može izdržati provjeru u vremenu.

Imperativi Europske unije – uvjeti njenog opstanka

- Neovisno o predloženim scenarijima Europska unija nema perspektive ako zanemaruje:
 - ✓ demokratski legitimirani proces odlučivanja u ime i za račun europskih građana
 - ✓ održivi razvoj (održivi okoliš, eliminiranje siromaštva...)
 - ✓ konkurentnost poduzeća na globalnom tržištu razvijena u socijalno-tržišnom gospodarstvu Europske unije
 - ✓ stup socijalnih prava i puno implementiranje europskog socijalnog modela
 - ✓ solidarnost i kooperativnost među građanima i državama članicama umjesto regresivne kompeticije u socijalnim pravima i poreznim sustavima
 - ✓ obrazovanje, kulturu i znanost kao imperativ učinkovitog gospodarstva, naprednog društva i zrele političke zajednice

Na koji bi se način, po vašem mišljenju, moglo promovirati povjerenje i pouzdanje unutar Unije?

Imperativ konvergencije i kohezijskih politika

- U uvjetima slobodnog kretanja rada, kapitala i roba, upozoravaju hrvatski sindikati, nije moguće osigurati pravilno i pravično funkcioniranje jedinstvenog tržišta bez zajedničkog budžeta zasnovanog na primjerenom i vlastitom poreznom prihodu na optimalnom valutnom

području pod upravljanjem federalne državne strukture ovlaštene za promptne reakcije na asimetrične krizne šokove u zemljama članicama i sposobne za dugoročno strateško djelovanje s ciljem sve veće razvojne konvergencije država članica.

- Treba osigurati da se iz proračuna EU-a i dalje izdvajaju sredstva potrebna za razvoj manje razvijenih regija i država. Bez kohezijske politike jedinstvena Unija prestaje biti prostor jednakopravnosti za države, građane, poduzetnike i socijalne slojeve.

Solidarnost

- Solidarnost umjesto kompetitivnosti među državama članicama na planu poreznog sustava pretpostavka je jačanja nerazvijenijih dijelova EU-a kao i očuvanja i razvoja europskog socijalnog modela.

Postoji li mogućnost nekog drugog, boljeg, scenarija koji nije naveden u Bijeloj knjizi? Ako da, zašto je bolji?

Uočeni nedostaci Bijele knjige:

- ne problematiziraju se dosadašnje pogreške Europske komisije u vođenju kontrakcijske makroekonomske politike s još uvijek nesagledivim posljedicama po ekonomsku, socijalnu i demokratsku budućnost kontinenta;
- nije poznata analitička podloga pojedinih scenarija niti postoje procjene učinaka pojedinih scenarija;
- ne obrađuju se teme od presudne važnosti: održivi razvoj, kultura i obrazovanje;
- ne tematiziraju se forme moguće buduće državne zajednice.

Dopunski scenarij

- Udruge civilnog društva i sindikati upozoravaju da osim rasprave o pet scenarija, koje vode traganju za institucionalnim rješenjima, potrebna je i rasprava o razlozima zbog kojih se EU našla u situaciji da mora redefinirati samu sebe. Moramo znati kakvu Europsku uniju zapravo želimo. Stvarni problemi EU su poznati: manjak demokracije i participacije, razmahani utjecaj korporativnih interesa naspram javnog interesa, održivi rast kao fraza umjesto temeljnog principa i neuvjerljiva europska priča o socijalnoj politici. Stoga je u raspravi posebno istaknut "Scenario 6: Sustainable Europe for its citizens" koji, kao i "Zajednički apel europskih organizacija civilnoga društva i sindikata europskim čelnicima". Taj je scenarij ocijenjen izuzetno važnom nadgradnjom koji treba biti dio optimalnog scenarija, jer smatra održivi razvoj, građane te gospodarsko, društveno i ekološko blagostanje temeljnim aspektima na kojima se treba graditi europska budućnost.

Alternativni scenariji

- U kontekstu realne mogućnosti federaliziranja samo nekih zemalja sudionici rasprave upozoravaju na moguće stvaranje skupina zemalja članica prvoga i drugog ranga, što samo može povećati postojeću divergenciju u razvojnom smislu, a na štetu kohezije same Unije. Sve tri skupine smatraju da niti jednoj sadašnjoj članici ne bi trebali biti postavljeni preduvjeti za priključenje takvoj političkoj uniji.
- Pod uvjetom da se federaliziranje ne dogodi i da ostanu dosadašnje dogovorne forme funkcioniranja, hrvatski sindikati i udruge civilnog društva upozoravaju da valja rasteretiti zemlje članice izvan euro-zone preuzetih obaveza uvođenja eura, preuzete u drugim okolnostima i drugom vremenu. Ekonomska depresija, kao posljedica svjetske financijske krize, u mnogim je zemljama podigla razinu svijesti o manjkavostima i opasnostima valute koja u okolnostima krize funkcionira na suboptimalnom valutnom području. Zajednička valuta u povremenim kriznim okolnostima, a koje su imanentne kapitalizmu, povlači nametanje kontrakcijske ekonomske politike (austerity) koja tada ostaje kao jedini način rješavanja cikličkih poremećaja. Upravo je takav način vođenja antikrizne ekonomske politike najdublji uzrok društvene i političke krize u kojoj se Europska unija danas nalazi.

- Pretpostavka je da u promatranom razdoblju do 2025. godine Hrvatska neće postati dio Eurozone. Skupine se slažu da je o tome, je li za Hrvatsku dobro prihvatiti Euro ili ne, potrebno napraviti analize i održati široke javne rasprave svih dionika privatnog i javnog sektora. U svakom slučaju Hrvatska ponajprije mora osigurati gospodarsku stabilnost, a onda može razmišljati o uvođenju eura.

Koja su vaša posebna očekivanja u odnosu na ishod savjetovanja?

Hrvatske teškoće u vrijeme procesa preoblikovanja Europske unije

- Hrvatska nema alternative članstvu u Europskoj uniji, ponajviše zbog toga što s njome dijeli zajedničke civilizacijske vrijednosti.
- Međutim, predstavnici sindikata, udruga civilnog društva i akademske zajednice posebno ističu da je zemlja suočena s masovnim i do sada nezabilježenim iseljavanjem stanovništva, najčešće mlađe stručne populacije, a u zadnje vrijeme i egzodusom manje stručne radne snage. Posljedica je to dugogodišnje ekonomske depresije pogoršane višegodišnjim makroekonomskim ograničenjima Europske komisije kroz austeritny preporuke, a sve to baš u razdoblju liberalizacije kretanja radne snage nakon ulaska RH u EU. Kada se tome doda izrazita demografska depresija, zemlja je suočena s nedostatkom stručnih ljudi nužnih za oporavak i snažniji gospodarski uzlet. Iako kroz fondove EU Hrvatska ostvaruje koristi, kompenzacijski mehanizmi Europske unije za takve kataklizmičke situacije nisu predviđeni, unatoč tome što jedna veoma siromašna zemlja zapravo izvozi svoje najdragocjenije kadrovske resurse na korist bogatih zemalja. Uz svu potporu europskim unutarnjim integracijskim procesima, Hrvatska stoga mora tražiti svoje puteve i izvlačiti unutarnje snage kroz neizbježne reforme, ali i kroz pažljivi odabir svojih preferencija. Za borbu protiv tako ekstremno-kriznih okolnosti državi su potrebni instrumenti. Ako ih nema Unija, mora ih zadržati Hrvatska, barem toliko dugo dok ih Unija ne stvori. Utoliko su Hrvatskoj u sadašnjim okolnostima poluge suverene monetarne i fiskalne politike veoma važne.

II PODRUČJA POLITIKE

Jesu li područja politike na koja se upućuje dovoljno sveobuhvatna i ilustrativna? Kako biste ih poredali po važnosti? Postoji li bitno područje politike koje nije spomenuto ili je nedovoljno istaknuto? Ako postoji, koje je to područje i koji od pet scenarija bi najbolje poslužio njegovom razvoju?

Socijalno-tržišno gospodarstvo, jedinstveno tržište i trgovinski sporazumi

- Za Hrvatsku je integracija u **jedinstveno tržište** temelj razvoja njene konkurentnosti. Stoga je funkcionalna Europska unija od posebnog interesa za hrvatski poslovni sektor.
- U cilju stvaranja jednakih uvjeta i ravnopravne tržišne utakmice potrebno je osigurati učinkovito funkcioniranje jedinstvenog tržišta, utemeljenog na četiri slobode kretanja, kao i politiku pametnog zakonodavstva i bolje regulacije te uklanjanje postojećih prepreka i nepotrebnih administrativnih zahtjeva kao preduvjeta za stvaranje povoljnog okruženja za poslovni sektor, gospodarski rast i socijalni razvoj u EU-u. Smanjenje birokracije i osiguranje povoljnih uvjeta za trgovinsku razmjenu unutar i izvan EU-a, poticanje ulaganja u razvoj i istraživanje i inovacije ključ su uspjeha i stvaranja novih radnih mjesta.
- Socijalno-ekonomska pitanja i izazovi vezani za zapošljavanje, obrazovanje, vještine, kulturu i znanost trebaju biti uključeni u prioritetne politike EU-a. Okviri i osnove obrazovne i znanstvene politike trebale bi biti u nadležnosti Europske komisije. U funkciji smanjivanja nezaposlenosti mladih posebnu pozornost treba obratiti obrazovanju koje mora biti prilagođeno digitalnom dobu i zahtjevima modernog tržišta rada.
- Za malo gospodarstvo kakvo je hrvatsko, izuzetno je važno imati pristup svjetskim tržištima. Članstvo u EU-u i velik broj međunarodnih trgovinskih sporazuma daje nam šanse za izvoz, a snaga EU-a bitna je za postizanje boljih rezultata u međunarodnim pregovorima. Poslovni sektor smatra da EU treba nastaviti sklapati sveobuhvatne trgovinske sporazume vodeći računa o zaštiti europskih vrijednosti u pogledu radnih, okolišnih i potrošačkih standarda.

- Ne postoji alternativa **socijalno-tržišnom gospodarstvu**. Snažne socijalne politike moraju biti temelj Europske unije. Kriteriji razvoja moraju uključivati i socijalne indikatore jer BDP sam za sebe više nije dovoljno kvalitetan pokazatelj.

Demografska i imigrantska politika

- S obzirom na starenje europskog stanovništva predlaže se zajednička proaktivna demografska politika.
- Poželjno je, također, razviti osnove zajedničke imigrantske politike.

Zajednički sigurnosni i obrambeni sustavi

- Podržava se izgradnja zajedničkog sigurnosnog i obrambenog sustava Europske unije.

III KOMUNIKACIJA S GRAĐANIMA I TRANSPARENTNOST

Treba li povećati vidljivost Europske unije i poboljšati komunikaciju o njoj? Kako bi se to moglo postići?

- Neophodno je povećanje transparentnosti u radu europskih institucija. Dojam je da se rasprave vode za javnost a da se odluke donose daleko od očiju javnosti, što olakšava nedosljednost na političkim razinama.
- Međutim, komunikacija Unije s građanima nije samo jednosmjerna. Ona ovisi i o prirodnom interesu samih građana. Drugim riječima, vidljivost Europske unije i veći stupanj komunikacije u najvećoj mjeri ovise o stupnju ingerencija kojima Unija raspolaze. Povećanje proračunskih kapaciteta EU-a, jedinstveni dio poreznog sustava, ingerencije nad najvažnijim javnim politikama omogućit će bolju komunikaciju europske politike s njenim građanima. Isto tako bi relevantan utjecaj građana na izbor ljudi koji će o tim politikama odlučivati svakako podigao njihov interes.

Kako se građanima može dati veća uloga u oblikovanju budućnosti Europe?

Građani u središtu

- EU mora biti izraz želje europskih građana. Vizija budućnosti nije prepoznatljiva građanima. EU je previše birokratizirana i udaljena od građana pa stoga treba u što većoj mjeri poticati i participativnu i reprezentativnu demokraciju.